

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR 10 JULI 2026

KENNISNEMEN VAN:

Kennis te nemen van de overwegingen van het Dagelijks Bestuur hoe te komen tot beperking van drainagewater dat PFAS bevat op de Eessenloop bij de Luitenant-generaal Bestkazerne in Vredepeel.

PROBLEEMSTELLING

Op de Luitenant-generaal Bestkazerne ligt drainage om het terrein met de start- en landingsbaan droog te houden. Het drainagewater wordt geloosd op de Eessenloop. Het gaat om een omvangrijke lozing van maximaal 3,4 miljoen m³. Deze lozing vindt al jarenlang plaats, al meer dan 70 jaar. De situatie kent twee aspecten: er wordt veel water geloosd zonder schriftelijke vergunning (kwantiteit) en de lozing bevat PFAS (kwaliteit). Voor het kwantitatieve aspect van deze lozing is sprake van overgangsrecht. Deze lozing vond al plaats voordat zij vergunningplichtig werd. In de Waterschapsverordening van Aa en Maas is vastgesteld dat een vergunning geacht wordt te zijn verleend voor activiteiten die rechtmatig tot stand zijn gekomen voordat deze vergunningplichtig werden (artikel 6.1, lid 2, van de Waterschapsverordening). Daarom is sprake van een fictieve vergunning voor het kwantitatieve aspect van de lozing.

Vanuit de omgeving zijn vragen gesteld over de hoeveelheid onttrekking op de kazerne. Naar aanleiding daarvan heeft het ministerie van Defensie (hierna: Defensie) een aanvraag ingediend om de fictieve vergunning op grond van het overgangsrecht om te zetten in een daadwerkelijke schriftelijke vergunning waarin de huidige lozingssituatie wordt vastgelegd. Tijdens dit vergunningverleningstraject bleek het te lozen water PFAS-verbindingen te bevatten. Het lozen van PFAS (het kwalitatieve aspect) is nooit rechtmatig geweest en valt daarom niet onder het overgangsrecht zoals het kwantitatieve aspect.

Naar aanleiding van een handhavingsverzoek en vanwege de bevindingen uit toezicht heeft het waterschap een last onder dwangsom opgelegd wegens het zonder vergunning lozen van stoffen (PFAS). De begunstigingstermijn van de last onder dwangsom loopt tot 1 december 2026. Dat betekent dat Defensie tot 1 december de tijd heeft om een vergunning te verkrijgen (waarvoor ze een aanvraag hebben gedaan) of om de lozing te beëindigen. De lozing beëindigen, door te stoppen met draineren, is in de praktijk geen optie voor Defensie. Als er niet wordt gedraineerd wordt het terrein drassig. Een stabiele ondergrond van de start- en landingsbaan is nodig, zodat vliegtuigen er veilig kunnen landen en/of stijgen. Vanuit het oogpunt van nationale veiligheid moet de start- en landingsbaan operationeel zijn.

Defensie heeft bezwaar ingediend tegen de last onder dwangsom. Op verzoek van de bezwaarcommissie is op ambtelijk- en directieniveau een structureel overleg ingericht. De overleggen hebben geleid tot een constructievere samenwerking. Waar het traject eerder vooral werd gekenmerkt door juridische procedures, zoekt Defensie nu samen met het waterschap naar een oplossing voor de lozingssituatie en mogelijke verbetermaatregelen. Defensie heeft de PFAS-problematiek expliciet onderkend en aanvullende waterexpertise aangetrokken. Op aanwijzing van het waterschap heeft Defensie een narratief opgesteld waarin

zij beschrijft welke maatregelen al zijn getroffen/welke onderzoeken zijn gedaan, welke momenteel worden uitgevoerd en welke in voorbereiding zijn.

Er is onderzocht welke mogelijke instrumenten er zijn om invloed uit te kunnen oefenen op het verminderen van de lozing en het lozen van PFAS te stoppen. De afweging heeft geleid tot het besluit een gedoogverklaring te nemen.

KERNBOODSCHAP

Een gedoogverklaring biedt het waterschap de mogelijkheid om voorwaarden te stellen aan de PFAS-lozing, zoals onderzoek, rapportages en het treffen van maatregelen, zodat gericht kan worden gestuurd op vermindering van de lozing. Tegelijkertijd wordt de bestaande situatie niet gelegaliseerd, maar slechts tijdelijk gedoogd. In een handhavingsprocedure kunnen geen onderzoeksverplichtingen aan Defensie worden gesteld. Gedogen is juridisch beter houdbaar dan het verlenen een tijdelijke vergunning, omdat nog onvoldoende duidelijkheid bestaat over de aard, omvang en beperkingsmogelijkheden van de lozing. Daarnaast sluit een gedoogverklaring beter aan bij de feitelijke situatie, waarin directe beëindiging van de lozing niet mogelijk is en nader onderzoek nodig is naar het reduceren van de lozing en de aanpak van de PFAS-verontreiniging. Door voorwaarden te verbinden aan het gedogen kan Defensie worden verplicht onderzoek uit te voeren, daarin inzicht te verschaffen en maatregelen te treffen. Aan de voorwaarden zijn ook termijnen verbonden waarbinnen Defensie aan de voorwaarde moet voldoen. Indien Defensie niet voldoet aan de voorwaarden dan kan de gedoogverklaring worden ingetrokken. Met het stellen van voorwaarden wordt het algemeen belang beter gediend.

CONSEQUENTIES

1.1. Door het geven van een gedoogverklaring lijkt het waterschap de PFAS-lozing te tolereren.

Daarmee lijkt het waterschap haar eigen doelstellingen m.b.t. waterkwaliteit niet na te streven. Een gedoogverklaring biedt echter de kans om gericht te sturen op de kwaliteit en de kwantiteit van het te lozen water, met voorwaarden zoals onderzoeksverplichtingen en termijnen van onderzoeken. Aan het einde van de tijdelijke gedoogperiode bestaat meer duidelijkheid over de mogelijkheden om de lozing te beperken zowel kwalitatief als kwantitatief. Met een communicatieplan kunnen de mogelijkheden van het gedogen nader worden toegelicht.

1.2. Er is een beginselplicht tot handhaving

Er bestaat een beginselplicht tot handhaving. Gedogen kan daarom alleen in uitzonderlijke situaties, daarvan is sprake als:

1. Handhaving onredelijk is (overmachtssituatie of overgangssituatie in wet- of regelgeving);
2. Als het belang dat met de regels wordt beschermd juist beter wordt gediend door tijdelijk niet te handhaven;
3. Een ander zwaarwegend belang.

Tegen een gedoogverklaring staat geen bezwaar en beroep open, want het is geen appellabel besluit. Wel kan er (opnieuw) een verzoek om handhaving worden ingediend. Daarop moet een besluit worden genomen. Als dat handhavingsverzoek wordt afgewezen, omdat er sprake is van een gedoogverklaring dan moet er in de afwijzing gemotiveerd worden waarom er sprake is van een uitzonderlijke situatie. De motivering zal dan luiden dat handhaving in de praktijk niet tot een oplossing gaat leiden, omdat drainage niet gestopt kan worden gezien de lage ligging van het terrein. Het is van nationaal belang dat de start- en landingsbaan droog wordt gehouden. Tevens is duidelijk dat Defensie tijd nodig heeft om onderzoek te doen naar een aanpak van PFAS. Met de gedoogverklaring krijgt Defensie die tijd. Wel worden er voorwaarden aan de gedoogverklaring

verbonden zodat er een kader ontstaat waarbinnen de onderzoeken/maatregelen moeten worden uitgevoerd. Dit maakt dat het onevenredig is om nu handhavend op te treden.

1.3. Op het eerste gezicht lijkt het gedogen van een omvangrijke lozing tegenstrijdig met het verdrogingsbeleid van het waterschap.

Er is in dit geval geen sprake van een nieuwe situatie. Door het nemen van een gedoogverklaring kan het waterschap voorschriften opleggen om de lozing (kwantitatief, maar ook kwalitatief) te beperken. Daarmee draagt de gedoogverklaring bij aan de doelstellingen van het verdrogingsbeleid.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

De Luitenant-generaal Bestkazerne ligt op de grens van waterschap Aa en Maas en Waterschap Limburg. Een deel van de start- en landingsbaan en daarmee ook een deel van het drainagestelsel ligt in het beheergebied van Waterschap Limburg. De voorwaarden die zijn opgenomen in de gedoogverklaring zijn collegiaal getoetst door Waterschap Limburg. Vanwege de PFAS-lozing is de vergunning tevens voorgelegd aan drinkwaterproductiebedrijf Evides (dat Maaswater inneemt voor drinkwaterproductie) en de GGD. Evides wil graag een snelle oplossing van de PFAS-problematiek, maar zij begrijpen dat de situatie niet zomaar op te lossen is. De voorwaarden zien zij als een duidelijke stip op de horizon. De GGD concludeert dat de contactmogelijkheden met het PFAS-houdende water zeer beperkt zijn. Irrigatie met PFAS houdend oppervlaktewater wordt als grootste risico ingeschat. Irrigatie is voorzien in perioden van droogweer. Alhoewel dan de lozing van PFAS verontreinigt hemel- en drainagewater beperkt of vrijwel nihil is, valt dit risico niet geheel uit te sluiten. De effecten voor de volksgezondheid zijn echter van een veel beperktere omvang dan de mogelijke effecten voor het milieu. De GGD acht de ingezette strategie om te komen tot meer inzicht in de lozing en vervolgens het beperken in kwantitatief en kwalitatief opzicht een realistische en pragmatische aanpak.

Ondanks dat gedogen momenteel de beste manier is om de kwaliteit en kwantiteit van de lozing te verbeteren, kan de gedoogverklaring de indruk wekken dat het waterschap geen actie onderneemt. Er bestaat er kans op mediabelangstelling. Er is daarom een persbericht opgesteld. Daarnaast is een lijst met vragen en antwoorden (Q&A) beschikbaar.

VERVOLG

De gedoogverklaring is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, waardoor er geen bezwaar of beroep hiertegen openstaat.

De gedoogverklaring eindigt op 1 juli 2028. Daarna moet opnieuw worden beoordeeld of vergunningverlening aan de orde is. Bij die beoordeling kunnen de resultaten van de onderzoeksverplichtingen worden betrokken die aan het waterschap worden gerapporteerd.

BIJLAGEN

Bijlage 1: uitwerking opties vervolgtraject Vredepeel

VERSIEDATUM

07-07-2026